



Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

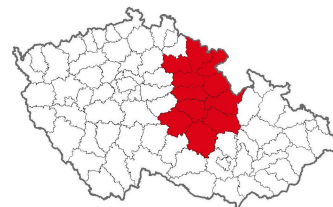
Havlíčkův Brod 24.4.2012
čj. SRS 017034/2012

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 4 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 16.4.–22.4.2012

1. Počasí

Sledované období se vyznačovalo pozvolným nárůstem teplot a velice nerovnoměrnými srážkami. Na většině území se až do pátku vyskytovaly přízemní mrazíky s kulminací ve středu 18.4. kdy byly na některých místech zaznamenány teploty okolo -6 °C. Na některých lokalitách se tyto mrazy projevíly poškozením rostlin. V polovině týdne došlo k oteplení a denní teploty se nejprve přehouply přes hranici 10 °C a i nadále pokračovaly v růstu. V závěru tohoto období již atakovaly i hranici 15 °C. Stejně došlo i k nárůstu nočních teplot a v posledních dnech již neklesaly pod bod mrazu. V průběhu týdne přešlo sice přes sledovanou oblast několik srážkových vln, ale úhrny srážek se podstatněji zvýšily až v posledních dnech hodnoceného období. Přesto na některých místech pokračuje znatelný deficit vláhy v půdě.



2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Poměrně chladné počasí způsobilo nejen výrazné zpomalení vývoje vegetace /proti loňskému roku minimálně 10 až 14 dnů/, ale i poměrně omezený výskyt škodlivých činitelů. Zatím nebylo možno posoudit, zda a případně jak velké škody způsobily přízemní mrazy na vzcházejících porostech cukrovky. Díky srážkám v posledních dnech došlo i k uvolnění živin z aplikovaných průmyslových hnojiv a v případě oteplení lze očekávat zrychlený růst a vývoj většiny plodin. V plném proudu je výsadba brambor na množitelských i běžných plochách.

OBILNINY

Stále ještě není rozhodnuto o budoucnosti části porostů ozimých obilovin, které byly po zimě ve velmi špatném stavu. V některých případech zřejmě ještě dojde k zaorání. Z jednotlivých okresů přicházejí hlášení o podezření na výskyty virových zakrslostí a v současné době se již odebírají vzorky pro laboratorní diagnostiku těchto chorob. Díky poměrně nízkým teplotám nebyl zaznamenán výrazný rozvoj chorob a škůdců, zároveň však nedošlo k výraznému růstu a vývoji rostlin. Probíhá setí kukuřice.

PŠENICE OZIMÁ (RF 23–31 BBCH)

Porosty pšenic se nacházejí v růstových fázích od třetí odnože viditelné do 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjištěné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm.

Slabé výskyty padlí pšenice (*Blumeria graminis*) jsou nalézány téměř po celé oblasti, ale výraznější napadení především spodních listů je hlášeno z okresů Chrudim /lokalita České Lhotice/ a Náchod /lokalita Vršovce a Lhota u Nahořan/.



Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). **Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 30. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.**

Přetrvávající slabé napadení porostů **tečkovanou listovou skvrnitostí pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** je hlášeno z okresu Chrudim /lokalita České Lhotice/.

Na Svitavsku /lokalita Zahrad' 19.4./ byly zaznamenány první příznaky chorob pat stébel – **lemované stébelné skvrnitosti pšenice (*Rhizoctonia cerealis*)** a **obecné krčkové a kořenové hniloby (*Fusarium* spp.)**.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Rostliny vybrané do vzorku se vyryjí i s kořeny.

Ochrana: vyhnout se zbytečně časnému setí ozimů. Podporou rozkladu posklizňových zbytků se omezuje zdroj infekce. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů, které mají účinnost i na listové choroby. Aplikaci je nutno provést v růstové fázi 30 – 32 BBCH (tj. počátek sloupkování až fáze 2. kolénka) při napadení 15 – 25 % hlavních odnoží, nebo když více než 15 % rostlin vykazuje příznaky napadení pod 1. sloupnutou pochvou. Aplikací růstových regulátorů je možno redukovat ztráty, které by vznikly případným polehnutím.

První výskyty **tečkované plevové a listové skvrnitosti pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*)** byly pozorovány v okrese Pardubice /lokalita Škudly 18.4./.

Další první výskyty dospělců **kohoutků (*Oulema* sp.)** jsou hlášeny z okresů Náchod /lokalita Nahořany 17.4./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 17.4./.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vylíhlých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vylíhlých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více jak 50 % larev.

První výskyty larev **zelenušky žlutopásé (*Chlorops pumilionis*)** byly zjištěny v okrese Jičín /lokalita Popovice 17.4./.

V okrese Náchod /lokalita Maršov 17.4./ byl pozorován slabý výskyt **kříška polního (*Psammodectus alienus*)**.

Pozorování dospělců na výdrolích se provádí orientačně v září, na vzešlých ozimech v RF 12-29 BBCH a pozorování na jaře počátkem června, kdy se většina nymf přeměnila v dospělé RF 33-59 BBCH. Pozorování smýkáním se provádí nejlépe v odpoledních hodinách za slunného a bezvětřího počasí. Kontroluje se počet dospělců na 100 smyků.

Preventivní ochrana spočívá v agrotechnických opatřeních (omezení minimalizace zpracování půdy, regulace výdrolů a travovitých plevelů, dodržování osevních postupů, výběr odrůd s vyšší polní odolností a odrůd tolerantních k virové chorobě. Chemická ochrana na podzim na vzešlých ozimech se doporučuje při výskytu 5 a více jedinců na 100 smyků, na jaře při výskytu 5 a více jedinců na 100 smyků při současném výskytu rostlin s příznaky WDV nad 10 % v porostu. Vždy je nezbytné střídát insekticidy s různým mechanismem účinku za účelem předejití vzniku rezistence.

JEČMEN OZIMÝ (RF 24–31 BBCH)

Porosty ozimých ječmenů se nacházejí v růstových fázích od čtvrté odnože viditelné do 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjištělné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm.



Situace v napadení porostů **padlím ječmene (*Blumeria graminis*)** je obdobná jako u pšenice – procento napadených rostlin je poměrně vysoké, ale napadení listů velmi slabé (soustředěno na spodních listech).

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

V okresech Pardubice /lokalita Valy 18.4./ a Chrudim /lokalita Dřevíkov 19.4./ byl zjištěn na bázích listů první výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby (*Fusarium spp.*)**.

První slabý výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** byl pozorován v okrese Chrudim /lokalita Dřevíkov 19.4./ a v okrese Jičín /lokalita Slatiny a Vitiněves 18.4./ došlo k navýšení výskytu této choroby – hodnocen jako střední.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídat skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

Na lokalitě Dřevíkov v okrese Chrudim byl také zjištěn první výskyt **sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

První výskyty dospělců **kohoutků (*Oulema sp.*)** jsou hlášeny z okresů Rychnov nad Kněžnou /lokalita České Meziříčí 17.4./, Ústí nad Orlicí /lokalita Vysoké Mýto 17.4./ a Jičín /lokalita Vitiněves/, kde již byla zjištěna i vajíčka.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

JEČMEN JARNÍ (RF 11-13 BBCH)

Porosty jarních ječmenů se nacházejí v růstových fázích od 1. listu: 1. list rozvinutý do 3. listu: 3. list rozvinutý.

Většina porostů pěkně vzešla, pouze na lokalitách s nedostatkem vláhy bylo vzcházení nerovnoměrné.

Na Chrudimsku v k.ú. Trhová Kamenice a Bošov jsou některé porosty lokálně poškozeny **prasetem divokým (*Sus scrofa*)**.

OLEJNINY

I u řepky ozimé byly výskyty všech škůdců velmi sporadické a proto i aplikace insekticidních přípravků probíhala pouze v omezené míře. Největší škody tak pravděpodobně napáchaly lokální přizemní mrazy, ale jejich rozsah bude zřejmý až po odkvětu.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 30–60 BBCH)

Porosty řepky ozimé se nacházejí v růstových fázích od počátku prodlužovacího růstu do prvých otevřených květů.

Na lokalitách zasažených přizemními **mrazy** došlo k poškození rostlin s rozdílným rozsahem. Z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov/, Chrudim /lokalita Švihov, Otradov, Krouna a Raná/, Náchod /lokalita Opočno/, Svitavy /lokalita Vendolí/ a Ústí nad Orlicí /lokalita Slatina u Vysokého Mýta/ přišla hlášení o poškození stonků (rozprasky a deformace) a květů.



První výskyt **plísně zelné (*Peronospora parasitica*)** byl zaznamenán v okrese Náchod /lokalita Maršov 17.4./.

Při průchodu porostem se v RF 15-26 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamenaná se počet napadených rostlin. Práh škodlivosti je 5 až 25 % napadených rostlin.

Preventivní ochrana spočívá v likvidaci sklizňových zbytků. Většina odrůd ozimé řepky vykazuje dobrou odolnost. Za příznivých růstových podmínek porosty infekci překonají. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost podzimního ošetření proti fômovému černání stonku řepky, pokud se použijí přípravky účinné na oomycety.

Zřejmě jako důsledek nízkých teplot byl pozorován všeobecně pouze slabý nálet **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)**. Vzhledem k předpokládané aplikaci insekticidů v následujících dnech upozorňujeme na povinnosti ošetřovatelů porostů ve vztahu k chovatelům včel.

Pozorování se provádí 1x týdně od dosažení teploty 9 °C ve 14 hod. do začátku květu řepky. Fáze 30 – 61 BBCH (orientačně březen až polovina května). Kontrolují se vrcholová květenství 50 rostlin (10 míst x 5 sousedních rostlin) na obvodu porostu.

Ošetření se provede při počtu 300 a více brouků na 100 vrcholových květenství..

Na pozorovacím bodu v okrese Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice/ byl zaznamenáno lokálně silné zaplevelení **rozrazillem (*Veronica* spp.)**.

MÁK SETÝ (RF 10)

Porosty se nacházejí ve fázi vzcházení, objevení se hypokotylu s dělohami nad povrchem půdy.

Nikde ve sledované oblasti nebyl zaznamenán výskyt ani požerky **krytonosce kořenového (*Stenocarus fuliginosus*)**.

Pozorování dospělců probíhá od fáze 10-22 BBCH , pozorování larev v období stonkování 40-49 BBCH.

Porosty se ošetří do fáze 4-5 listů v případě výskytu 3-4 brouků na 1m řádku. Proti larvám na kořenech jsou chemické přípravky neúčinné.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 11)

Porosty se nacházejí ve fázi objevení se děloh nad povrchem půdy.

Na lokalitách Svatý Jiří (35 ha) a Hrušová (30 ha) v okrese Ústí nad Orlicí bylo z důvodu silného výskytu **spály řepy (komplex hub *Pythium*, *Fusarium*, *Rhizoctonia*, *Aphanomyces*, *Phoma* a *Alternaria*)** provedeno přeseť těchto ploch. Příznaky choroby byly pozorovány i na dalších plochách.

PÍCNINY

VOJTĚŠKA (RF 25)

Porosty se nacházejí ve fázi 5 postraních výhonů viditelných.

Na lokalitě Chvojenec (19.4.) v okrese Pardubice byl zjištěn první výskyt **kyjatky hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** a také střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 57-59)

První příznaky napadení květních růžic **padlím jabloňovým (*Podosphaera leuotricha*)** byly pozorovány v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Javorník u Vys. Mýta 20.4./.

Včasné a opakované mechanické odstraňování primárně napadených částí stromů („pomoučené“ listové a květní růžice) omezí sekundární šíření padlí. Chemická ochrana



vyžaduje pravidelná fungicidní ošetření v intervalu 7-10 dnů od fenofáze BBCH 56-57 (stadium růžového poupěte) až do poloviny července.

Na Jičínsku byl v korunách volně rostoucích stromů sousedících s ovocným sadem (lokalita Úlibice 18.4.), pozorován silný výskyt imág **květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*)**.

Ve vlastním ovocném sadu byl zaznamenán silný výskyt **mery jabloňové (*Cacopsyla picta*)**.

SLIVONĚ (RF 57-63)

Silný výskyt **mery (*Casopsylla pruner*)** byl pozorován v okrese Jičín /lokality Úlibice a Petrovičky 18.4./.

OKRASNÉ DŘEVINY

JÍROVEC MAĎAL

Na stromech podél řeky Chrudimky v Pardubicích byl 18.4. zjištěn ve feromonových lapácích první výskyt samců **klíněnký jírovcové (*Cameraria ohridella*)**.

DROBNÉ OVOCE

Na červeném rybízu v okrese Jičín (lokalita Kopidlno 18.4.) byl zaznamenán první výskyt **mšice rybízové (*Cryptomyzus ribis*)**.

Na zahrádkách v lokalitě Miletín /okres Jičín/ byl pozorován první výskyt mládřat **plzáka španělského (*Arion lusitanicus*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl